

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií, Katedra evropských studií

Bakalářská práce

2018

Klára Jílková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Hodnocení úspěchu misí EUBAM a EUFOR

Bakalářská práce

Autor práce: Klára Jílková

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2018

Klára Jílková

Bibliografický záznam

JÍLKOVÁ, Klára. *Hodnocení úspěchu misí EUBAM a EUFOR*. Praha, 2018. 38 s.
Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut
mezinárodních studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce:
doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 55 370 znaků (včetně mezer)

Anotace

Bakalářská práce se zabývá hodnocením misí Evropské unie a to přesněji misí EUBAM Moldova-Ukraine a EUFOR Althea. Jako metoda výzkumu práce byla zvolena komparace dvou případových studií. Práce se nejdříve zabývá hodnocením jednotlivých misí a poté porovnává výhody a nevýhody civilní mise a vojenské operace. Tyto dvě případové studie byly vybrány z toho důvodu, jelikož země, ve kterých dané mise působí, jsou sobě navzájem geograficky blízké a taktéž se jedná o sousední země Evropské unie, které by se v budoucnu mohly stát potenciálními členskými státy. Mise jsou v práci hodnoceny na základě předem stanovených kritérií, které byly vybrány na základě analýzy literatury, podle autorkou sestavené stupnice. Nedílnou součástí práce je stručný úvod do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, na který navazují případové studie a jejich hodnocení. Poslední kapitolou práce je komparace, která porovnává výhody a nevýhody civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine a vojenské operace EUFOR Althea. Bakalářská práce dochází k závěru, že silné a slabé stránky má jak civilní mise, tak i vojenská operace v mnoha případech zcela odlišné.

Annotation

Bachelor thesis deals with evaluation of EU missions, namely EUBAM Moldova-Ukraine and EUFOR Althea. A comparison of two case studies was chosen as a method of work research. The work first deals with the evaluation of each mission and compares the advantages and disadvantages of civilian missions and military operations. These two case studies have been chosen because the countries in which the missions operate, are geographically close, as well as they are neighboring countries of the European Union, which could become potential Member States in the future. Missions are evaluated on the basis of predefined criteria, which were selected on the basis of an analysis of the literature according to the scales compiled by the author. An integral part of the work is a brief introduction to EU Common Foreign and Security Policy, followed by case studies and their evaluation. The last chapter of the thesis is a comparison of the advantages and disadvantages of the EUBAM Moldova-Ukraine civilian mission and the EUFOR Althea military operation. The bachelor thesis concludes that the strengths and weaknesses of civilian missions and military operations are in many cases quite different.

Klíčová slova

Společná zahraniční a bezpečnostní politika, Evropská unie, Vojenská operace, Civilní mise, EUBAM Moldova-Ukraine, EUFOR Althea, Míra úspěchu

Keywords

Common foreign and security policy, European Union, Military operation, Civilian mission, EUBAM Moldova-Ukraine, EUFOR Althea, Success rate

Title

Evaluation of the success of mission EUBAM and EUFOR

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Tomáši Weissovi, M.A., Ph.D. především za jeho trpělivost a cenné připomínky při vedení této práce.

Seznam zkratek

EBOP – Evropská bezpečnostní a obranná politika

EU – Evropská unie

EUBAM – mise Evropské unie pro pomoc na hranicích

EUFOR – vojenská operace Evropské unie

EUPM – policejní mise Evropské unie

IFOR – vojenská mise Severoatlantické aliance na území Bosny a Hercegoviny

IOM – Mezinárodní organizace pro migraci

NATO – Severoatlantická aliance

OSN – Organizace spojených národů

SBOP – Společná bezpečnostní a obranná politika

SFOR – mírová mise Severoatlantické aliance na území Bosny a Hercegoviny

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

SZBP – Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Obsah

ÚVOD	2
1. VYMEZENÍ KRITÉRIÍ HODNOCENÍ ÚSPĚCHU MISE	5
2. SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA EU	7
2. 1. ZALOŽENÍ SPOLEČNÉ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY	7
2. 2. EVROPSKÁ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA	8
2. 3. MISE EU	9
3. EUFOR ALTHEA	11
3. 1. MANDÁT A CÍLE MISE.....	11
3. 2. HODNOCENÍ ÚSPĚCHU MISE NA ZÁKLADĚ VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ	14
4. EUBAM MOLDOVA-UKRAINE.....	18
4. 1. MANDÁT A CÍLE MISE.....	20
4. 2. HODNOCENÍ ÚSPĚCHU MISE NA ZÁKLADĚ VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ.....	22
5. SROVNÁNÍ CIVILNÍ MISE EUBAM A VOJENSKÉ OPERACE EUFOR	25
ZÁVĚR.....	28
SUMMARY.....	30
POUŽITÁ LITERATURA	32

Úvod

Evropská unie se v posledních letech stává stále více důležitou mezinárodní organizací. Díky schopnostem v bezpečnostní politice se řadí mezi významné partnery dalších mezinárodních organizací, jako je OSN či NATO. Bakalářská práce „Hodnocení úspěchů misí EUBAM a EUFOR“ se zabývá misemi Evropské unie, které spadají pod Společnou bezpečnostní a obrannou politiku EU. Hlavním cílem bakalářské práce je uceleně popsat a zanalyzovat pozadí a průběh misí EUBAM Moldova-Ukraine a EUFOR Althea a zároveň na základě vytyčených kritérií zhodnotit jejich úspěch. Cílem bakalářské práce není předpovědět následující vývoj misí, nebo se zabývat jejich financováním, ale zaměřit se na jejich faktické důsledky. Pozadí krizí je v práci nastíněno pouze okrajově, jelikož zmapování jejich historického vývoje není jejím cílem. Na konci bakalářské práce budou srovnány výhody a nevýhody vojenských operací a civilních misí. Výzkumná otázka bakalářské práce zní: „Mají civilní mise a vojenské operace vedené Evropskou unií stejné slabiny i silné stránky?“ Jako metoda výzkumu v bakalářské práci byla zvolena komparace, která vychází z analýzy dvou případových studií. Jednou z nich je civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine a druhou vojenská mise EUFOR Althea. Komparaci lze získat náhled do problematiky úspěšnosti jednotlivých typů misí tím, že ukážeme jejich faktické výhody a nevýhody a následně je porovnáme. Vzhledem k tomu, že se jedná o stále probíhající mise, bude jejich úspěch měřen v období od jejich počátků do současnosti.

Zahraniční mise jsou jedním z nástrojů Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie. Na světě v současnosti probíhají desítky různých misí či operací, které jsou vedeny pod různými organizacemi. To je také důvod, proč se v oblasti této činnosti můžeme setkat s mnoha různými pojmy a názvy. Existují mise od udržování míru až po krizové řízení a od civilní mise pro řešení krizí až po mírovou operaci. Názvy a typy misí jsou tak rozdílné v souvislosti s jejich mandáty, funkcemi a také v závislosti na jejich implementačním činiteli. To je důvod, proč jedna organizace používá jiný termín pro stejnou činnost, než organizace jiná. Evropská unie má zavedeny dva pojmy a to misí a operaci. Jako mise jsou označovány civilní akce, jako

operace akce vojenské. Pro účely této bakalářské práce však budu používat označení „mise“ pro obě dvě činnosti – EUFOR Althea a EUBAM Moldova-Ukraine.¹

Oblast jihovýchodní a východní Evropy, kde mise EUBAM Moldova-Ukraine a EUFOR Althea probíhají, lze považovat za strategické body v celé Evropě. Mise EUBAM Moldova-Ukraine a EUFOR Althea byly do bakalářské práce vybrány z toho důvodu, že země, ve kterých mise působí, jsou sobě navzájem geograficky blízké a taktéž se jedná o sousední země Evropské unie, které by se v budoucnu mohly stát potenciálními členskými státy. S postupným rozšiřováním Evropské unie o balkánské státy je stále více zapotřebí udržet v tomto regionu stabilitu, k čemuž má právě mise EUFOR Althea dopomoci.

Jelikož se bakalářská práce zabývá aktuálními tématy, čerpání informací proběhlo převážně z internetových zdrojů a dokumentů, které jsou k dispozici na oficiálních internetových stránkách jednotlivých misí a institucí Evropské unie. Mezi ně patří oficiální programová prohlášení jednotlivých misí a reporty. Při hodnocení misí na základě vymezených kritérií je však potřeba brát v potaz, že reporty či informační brožury používají často až příliš optimistický přístup k daným problémům a tak i když se jedná o primární oficiální zdroje je potřeba provádět jejich analýzu se značnou rezervou. Je naprosto obvyklé, že se mise Evropské unie snaží prezentovat především své úspěchy a neúspěchy mise ve svých oficiálních reportech opomíjí. Mezi další primární zdroje bakalářské práce patří legislativa Evropské unie, tedy například Smlouva o Evropské unii.

Sekundární zdroje jsou dalším důležitým zdrojem informací pro tuto práci a pomáhají doplnit kritický postoj ke zhodnocení naplnění cílů misí. Mezi významné sekundární zdroje v podobě knižních publikací patří především kniha od Petra Fialy a Markéty Pitrové *Evropská unie*, ze kterých jsou čerpány důležité informace o Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU. Dalšími významnými zdroji jsou články z odborných časopisů. Za důležitý sekundární zdroj považuji *European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009)* z Institutu pro bezpečnostní studia od editorů Giovanniho Greviho, Damiena Hellyho a Daniela Keohanea. V tomto dokumentu je zpracována analýza Evropské bezpečnostní a obranné politiky v průběhu svých prvních deseti let a poskytuje tak ucelený pohled na vývoj dané politiky Evropské

¹What are the different types of missions? [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://in-control.entriforcem.eu/chapters/chapter-1/different-types-of-missions/>

unie. Mezi významné sekundární zdroje zabývající se misí EUFOR Althea je *The EU in Bosnia and Herzegovina: powers, decisions and legitimacy* od autora Barta Szewczyka, který detailně zpracoval působení Evropské unie v Bosně a Hercegovině. Dále *EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina* od Jannika Knauera, jehož práce se zabývá hodnocením působení Evropské unie v Bosně a Hercegovině a jejím dalším působením v oblasti. Hlavním sekundárním zdrojem, který se zabývá misí EUBAM Moldova-Ukraine je *EU security practices in Eastern Europe: extending European peace or managing risks* od autorky Mădăliny Dobrescu. Tento dokument zachycuje rozpory v centru bezpečnosti Evropské unie ve východní Evropě a odhaluje jejich důsledky v praxi.

V první kapitole bakalářské práce jsou definována kritéria úspěchu, na základě kterých bude v práci hodnocena úspěšnost misí. Kapitola druhá pojednává o Společné zahraniční a bezpečnostní politice Evropské unie. V této kapitole jsou také rozebrány nástroje, které bezpečnostní politika využívá. Nedílnou součástí kapitoly tvoří analýza jednotlivých typů misí. V následující kapitole je věnován prostor první případové studii, kterou je mise EUFOR Althea. Po úvodním popisu založení mise je značná část kapitoly věnována mandátu mise a jejím cílům. Zde se také pojednává o implementaci mandátu a naplnění cílů. V závěru kapitoly bude hodnocen úspěch mise na základě vymezených kritérií v první kapitole. Čtvrtá kapitola pojednává o druhé případové studii, kterou je mise EUBAM Moldova-Ukraine. Struktura této kapitoly kopíruje kapitolu předchozí. V páté kapitole se budu věnovat komparaci případových studií, které byly pro bakalářskou práci vybrány. Komparace by měla odpovědět na to, zda je pro řešení krizí vhodnější zvolit misi civilní či vojenskou.

1. Vymezení kritérií hodnocení úspěchu mise

K tomu, aby bylo možné určit, zda je daná mise v plnění svých cílů úspěšná či nikoliv je zapotřebí definovat kritéria úspěchu, která jsou použita k jeho následnému měření. Univerzální definice úspěchu mise neexistuje a každý autor zastává jiné stanovisko. Paul Diehl nabízí k hodnocení úspěšnosti mise to, do jaké míry byl splněn mandát mise, zda byla mise plánována a prováděna účinně či například jaký byl dopad mise na místní obyvatelstvo. S těmito třemi kritérii souhlasí William Durch, který navíc kritéria dělí na obecné a specifické. Lze říci, že opačný názor na hodnocení úspěšnosti misí zastávají A. B. Fetherston a Robert Johansen, kteří upřednostňují kritéria, která hodnotí udržování míru.² Michael Merlingen řadí mezi kritéria úspěšnosti, zda mise posílila viditelnost EU v oblasti mezinárodních bezpečnostních záležitostí³ a Darya Pushkina například rozlišuje kritéria úspěchu na schopnost omezit násilí v místě konfliktu, snížení negativních vlivů na místní populaci, schopnost zamezit šíření konfliktu mimo hranice státu a schopnost podpořit řešení konfliktu jeho aktérům.⁴

Po analýze literatury byla k určení úspěšnosti misí v této práci vybrána kritéria, která jsou v literatuře považována za nejdůležitější. Těmito kritérii jsou: Naplnění mandátu mise, působení mise na místní obyvatelstvo, schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu a schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu. V bakalářské práci jsou tedy použita celkem čtyři kritéria, díky kterým bude v závěru práce vyhodnocena úspěšnost mise EUBAM Moldova-Ukraine a EUFOR Althea. Úspěšnost naplnění jednotlivých kritérií bude vyhodnocena na základě vytvořené stupnice „úspěšná mise – spíše úspěšná mise – spíše neúspěšná mise – neúspěšná mise“.

²DRUCKMAN, Daniel - STEM, Paul. *Perspectives on evaluating peacekeeping missions*. The International Journal of Peace studies [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

³MERLINGEN, Michael. *EU security policy: what it is, how it works, why it matters*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2012. ISBN 9781588267740, str. 178.

⁴PUSHKINA, Darya. *A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission*. The International Journal of Peace studies [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

Naplnění mandátu mise

Nejčastěji používané základní východisko pro hodnocení úspěchu mise bývá naplnění jejího mandátu. Samotné stanovení mandátu mise je velice obtížným procesem, jelikož právě nesprávně složený mandát, který nedopovídá potřebám řešení konfliktu, může stát za neúspěchem mise. Naplnění mandátu mise je oblíbeným kritériem autorů, kteří se věnují studováním misí.⁵

Působení mise na místní obyvatelstvo

Snížení lidského utrpení v oblasti konfliktu a tedy i místa působení mise je dalším primárním cílem a lze jej považovat za kritérium úspěšnosti mise. Násilí proti civilnímu obyvatelstvu často vytváří toky uprchlíků, kteří hledají útočiště v jiných zemích. Takováto uprchlická krize může vyvolat další konflikty v sousedních zemích. Důležitou součástí tohoto kritéria je tedy i vnímání mise samotným obyvatelstvem. Úspěšnost mise může být zcela jinak hodnocena přímými aktéry konfliktu a také osobami, na které důsledky konfliktu doléhají. Úspěšnost mise tedy tkví i v tom, jak na ni nahlíží obyvatelé oblasti zasažené konfliktem.⁶

Schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu

V tomto kritériu hraje roli celá řada faktorů, mezi které se řadí například počet zachráněných osob, nebo zajištění udržení příměří.⁷

Schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu

Zamezení opětovného konfliktu v místě působení mise je jedním z nejdůležitějších cílů každé mise a úzce souvisí s předchozím kritériem úspěchu misí. K tomu je zapotřebí odhalit a konkrétně objasnit příčiny konfliktu, aby jim šlo v budoucnu předejít, díky čemuž dojde k vytvoření stabilního prostoru a udržení míru.

⁵Perspectives on evaluating peacekeeping missions. *The International Journal of Peace studies* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

⁶PUSHKINA, Darya. *A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission*. *The International Journal of Peace studies* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

K hodnocení dosažitelnosti tohoto kritéria je například aplikována analýza toho, zda mise uspěla v zachování dohod o příměří a pokroku nad odzbrojením všech aktérů konfliktu. Cílem misí je vytvoření prostředí, které je schopné zabránit opětovnému nepřátelství mezi aktéry. Po dosažení tohoto kritéria se většinou mise z místa působení stáhne a svoji činnost ukončí.⁸

2. Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU

Prvotní myšlenka zahraničněpolitické spolupráce je spojena se samotným Evropským integračním procesem, který započal v roce 1952. Zahraničněpolitickou spolupráci doprovázel relativně dlouhý vývoj a v 90. letech začala snaha o transformaci tehdejší mezivládní aktivity - Evropské politické spolupráce.⁹

2. 1. Založení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky

V rámci různých jednání se východiskem transformace Evropské politické spolupráce stala pilířová struktura. Evropská politická spolupráce byla rozšířena o bezpečnostní rozměr.¹⁰ Na zasedání Evropské rady v Maastrichtu byla v roce 1992 přijata Smlouva o EU, která stála za založením mezivládní společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Hlavní ustanovení o Společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP) jsou ustanovena v Hlavě V. Smlouvy o EU. V ní je například uvedeno, že SZBP zahrnuje všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie, včetně případného vymezení společné obranné politiky, která by mohla včas vést ke společné obraně.¹¹

V článku J.6 Smlouvy o EU nalezneme širokou škálu nástrojů vymezených pro SZBP. Jedná se především o diplomatické a konzulární spolupráce, zastoupení v mezinárodních organizacích, spolupráce při zajišťování dodržování a provádění společných postojů a akcí. Dalším nástrojem je posílení spolupráce prostřednictvím

⁷PUSHKINA, Darya. *A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission*. The International Journal of Peace studies [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

⁸Tamtéž.

⁹FAIALA, Petr - PITROVÁ, Markéta *Evropská unie*, str. 605-606.

¹⁰Tamtéž.

¹¹Smlouva o EU [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

výměny informací.¹² Jakmile vstoupila Smlouva o EU v platnost, nástroje SZBP bylo možné rozdělit podle jejich účinku na systematickou spolupráci a nástroje vedoucí k provádění SZBP. Vyjádření rozdílnosti mezi společným postojem a společnou akcí je však dle mnohých autorů velmi komplikované a zároveň poukazují na příliš velkou podobnost obou nástrojů.¹³

Nalezené nedostatky SZBP v období let 1993-1996 byly opraveny v Amsterodamské smlouvě, která vstoupila v platnost 1. května 1999. V článku 11 bylo zdůrazněno zabezpečení „integrity“ EU. Dále byl vytvořen nový nástroj zvaný společná strategie, která je na doporučení Rady EU přijímána Evropskou radou a prováděna prostřednictvím společných akcí a postojů.¹⁴ V průběhu ratifikace Amsterodamské smlouvy došlo k mnoha změnám v chápání SZBP. Hlavním impulsem se stala zkušenost Evropské unie s jugoslávskou válkou v Kosovu. Pouhá diplomatická aktivita unie neměla na konflikt žádný dopad, jelikož nedisponovala žádnými účinnými nástroji. EU tak v této krizi působila jen po boku dalších mezinárodních organizací a ve vnitroeuropejském konfliktu sehrály nakonec hlavní úlohu Spojené státy americké. Naskytla se tak řada otázek o schopnosti EU prosadit své postoje. Odlišný postoj k SZBP se poprvé projevil na zasedání Evropské rady v roce 1998. Na podnět britského premiéra Blaira se setkali ministři obrany a následně francouzský prezident s britským premiérem v Saint-Malo. Výstupem z tohoto setkání byla deklarace ze Saint-Malo, která spočívala na vytvoření společné evropské obrany.¹⁵

2. 2. Evropská bezpečnostní a obranná politika

Selhání Evropské unie na Balkáně a její nezpůsobilost zasáhnout v Kosovu zapříčinily přehodnocení pohledu některých členských zemí na možnost zahrnout vojenskou spolupráci pod politiky EU. Vzniklá Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP) byla v rámci SZBP novým termínem. Základem bylo vytvoření silného institucionálního rámce a vybudování vojenských sil. EBOP byla za několik málo let opatřena specializovanými pracovními skupinami, výbory, institucemi a disponovala možnostmi vyslání mise.¹⁶ Mise EBOP byly rozděleny na operace vedené se souhlasem

¹²Smlouva o EU [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

¹³FAIALA, Petr - PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*, str. 616.

¹⁴Tamtéž, str. 624-625.

¹⁵Tamtéž, str. 634.

¹⁶WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii*, str. 95.

NATO a mise bez NATO, přičemž členské státy disponovaly právem rozhodnout, zda k operaci poskytnou své vojenské síly či nikoliv. Přijetím Smlouvy z Nice a následně jejím vstupem v platnost 1. února 2003 byla EBOP oficiálně ukotvena ve smlouvách.¹⁷ Vstupem Lisabonské smlouvy v platnost 1. prosince 2009 se EBOP přejmenovala na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku (SBOP). Cílem Lisabonské smlouvy bylo zlepšit fungování obranné politiky EU a zajistit její zdroje. Vzhledem k rozdílným vojenským schopnostem a ambicím jednotlivých členských států bylo usnadněno utváření skupin členů se stejnými cíli, aby více spolupracovaly na vojenských záležitostech.¹⁸

2. 3. *Mise EU*

Mise SBOP jsou hlavním pilířem SBOP a zároveň nejvíce viditelným nástrojem, kterým Evropská unie může zajišťovat bezpečnost a stabilitu jak ve svých členských zemích, tak ve svém okolí.¹⁹ Mise EU lze rozdělit na civilní a vojenské. V řadě případů se lze však setkat s misí, která představuje kombinaci obou prvků.²⁰ V roce 2003 byla zahájena první oficiální mise EU. Jednalo se o civilní policejní misi v Bosně a Hercegovině (EUPM).²¹

Téměř třetinu aktivit EU tvoří mise vojenské. Podstata spočívá ve vyslání vojenské pomoci do krizové oblasti. Tam jsou plněny úkoly vymezené mandátem mise. Mandát sestavuje Rada pro zahraniční věci a to jednomyslným schválením ministrů zahraničí členských států. Cílem vojenských misí není vynucování moci silou, avšak vojáci fungují jako podpůrný a stabilizační prvek, jejichž prací je především cvičení místních ozbrojených složek, humanitární činnost a dohlížení nad dodržováním tamního pořádku.²²

¹⁷FAIALA, Petr - PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*, str. 639.

¹⁸KEOHANE, Daniel. 2009. "EUFOR ALTHEA (Bosnia and Herzegovina)." In: *European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009)*. Eds. Giovanni Grevi, Damien Helly and Daniel Keohane. Paris: EU Institute for Security Studies, str. 88. [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/ESDP_10-web_0.pdf

¹⁹Bezpečnostní a obranná politika. *Euroskop* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>

²⁰HAVELKA, Ladislav. 17 zahraničních misí EU. Přehled a podrobnosti. *Euroskop* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9005/26057/clanek/17-zahranicnich-misi-eu-prehled-a-podrobnosti/>

²¹FAIALA, Petr - PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*, str. 645.

²²HAVELKA, Ladislav. 17 zahraničních misí EU. Přehled a podrobnosti. *Euroskop* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9005/26057/clanek/17-zahranicnich-misi-eu-prehled-a-podrobnosti/>

Civilní mise jsou početnější a zaměřeny na více aspektů. Lze je rozdělit na pozorovatelské, posilující a exekutivní. Civilní mise zpravidla bojují proti organizovanému zločinu, ale také pomáhají s vybudováním stabilního právního státu. Práce civilních misí s sebou přináší například podporu soudnictví, výcvik policie a celní správy.²³

Policejní mise má za cíl asistovat v zemích konfliktu a nebo při potřebách během výcviku a školení místních policejních sborů. Policejní mise pomáhá plnit úkoly policejních sborů, v případě nutnosti však mise může jejich úkoly převzít a místní policejní sbory na určitou dobu nahradit. Kromě policejních misí vysílá EU i mise na podporu právního státu a vojenské mise.²⁴

Mise na podporu právního státu disponují celou řadou odborníků z mnoha odvětví, kteří mají za úkol asistovat při utužení významných institucí v konfliktní zemi. Civilní mise, tedy policejní mise a mise na podporu právního státu jsou financovány z rozpočtu Evropské unie. Vojenské operace však financují zúčastněné státy z vlastních peněz.²⁵

²³HAVELKA, Ladislav. 17 zahraničních misí EU. Přehled a podrobnosti. Euroskop [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9005/26057/clanek/17-zahranicnich-misi-eu-prehled-a-podrobnosti/>

²⁴Bezpečnostní a obranná politika. *Euroskop* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obrana-politika/>

²⁵Tamtéž.

3. EUFOR Althea

Jedna z šesti republik bývalé Jugoslávie, Bosna a Hercegovina, vstoupila do války v roce 1992. Krvavé boje si vyžádaly více než 100 tisíc obětí. V roce 1995 byla za pomoci mezinárodního společenství a Severoatlantické aliance (NATO) válka ukončena podepsáním Daytonské dohody v Paříži.²⁶ Tím byla zahájena dlouhá cesta vedoucí k obnovení míru a prosperity ve válkou zničeném státě.²⁷

V roce 2002 na summitu v Kodani vznesla EU návrh na převzetí mise stabilizačních sil Severoatlantické aliance zvané The Stabilization Force (SFOR), které nahradily již v roce 1996 dřívější mezinárodní vojenskou misi The Implementation Force (IFOR). V roce 2004 vedení NATO formálně ukončilo misi SFOR a přijalo EU jako nového vedoucího člena operace v Bosně a Hercegovině.²⁸ Evropská unie tak zahájila devět let po skončení války v Bosně a Hercegovině vojenskou misi EUFOR Althea, a to přesněji 2. prosince 2004.²⁹

3. 1. Mandát a cíle mise

Mise EUFOR Althea je jedním z aspektů komplexního a soudržného závazku Evropské unie vůči Bosně a Hercegovině. Mandát mise je rozdělen do dvou částí na výkonný a nevýkonný. Výkonný mandát uděluje Rada bezpečnosti OSN. Mise se zakládá na společné akci tehdejší Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy EU, jejíž součástí je výkonná část odvozená právě od Rady bezpečnosti OSN.³⁰ Rezoluce Rady bezpečnosti, která byla přijata jednomyslně 22. listopadu 2004 potvrdila záměr EU zahájit vojenskou misi v Bosně a Hercegovině.³¹ Rada bezpečnosti povolila

²⁶Daytonská dohoda byla uzavřena v listopadu roku 1995 na letecké základně Wright-Patterson u Daytonu v americkém státě Ohio. Formálně byla smlouva měsíc později podepsána v Paříži zástupci západních mocností a představiteli Chorvatska, Bosny a Hercegoviny a Srbska.

²⁷About EUFOR. *European Union External Action* [online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>

²⁸REICHARD, *The NATO-EU Relationship*, str. 250-256.

²⁹KNAUER, Jannik. 2011. *EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina*. EU Diplomacy Paper No. 7/2011. Brugge: College of Europe, str. 6-7. [online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/33452/2/EDP_7_2011_Knauer.pdf

³⁰About EUFOR. *European Union External Action* [online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>

³¹Rozhodnutí Rady o zahájení vojenské operace Evropské unie v Bosně a Hercegovině. *Rada Evropské unie* [online]. 2004 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2014602%202004%20INIT>

členským státům EU založit nadnárodní stabilizační síly EUFOR (EU Force), jako nástupce za SFOR. Mise EUFOR disponovala hlavním úkolem a to stabilizací míru v rámci vojenských aspektů mírové smlouvy,³² které byly vymezeny v přílohách 1a a 2 Daytonské mírové smlouvy. Dalším úkolem mise bylo dosáhnout odstrašujícího účinku.³³ Důležitou součástí mandátu mise EU nebylo jen převzetí odpovědnosti za situaci v Bosně a Hercegovině, ale taktéž schopnost následovat misi NATO na základě dohody „Berlín Plus“.³⁴

Strategickým cílem EU je tedy, jak již bylo zmíněno výše, přispět k bezpečnému prostředí v Bosně a Hercegovině a tím pádem i v Evropě. Komplexní přístup Evropské unie byl převeden do konkrétních krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých strategických cílů. Podporu k úspěšnému dosažení těchto cílů má poskytnout právě mise EUFOR Althea. Střednědobým strategickým cílem bylo podepsání dohody o stabilizaci a přidružení. Z dlouhodobého hlediska má mise EUFOR Althea za cíl vytvořit stabilní, mírové a životaschopné prostředí v Bosně a Hercegovině, podpořeným spoluprací se svými sousedy na nenávratné cestě ke členství v EU. Předpokladem pro plnění mandátu mise byl především bezproblémový přechod z SFOR na EUFOR.

Před spuštěním mise se předpokládalo, že hlavní výzvou v Bosně a Hercegovině bude řešení násilných střetů mezi různými etniky, s čímž bylo spojeno ohrožení bezpečnosti a komplikace stabilizace a integrace Bosny a Hercegoviny. Problém tak činilo rozšířené držení zbraní, celostátní zamoření minami a otázky osudu vysídlených osob a uprchlíků. Spolu s organizovaným zločinem a stále trvajícím etnickým napětím představovaly tyto faktory hrozbu pro udržení stabilního a bezpečného prostředí v zemi.³⁵ Při nasazení mise EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině čítala vojenská síla přibližně sedm tisíc vojáků, což se vyrovnalo předchozí misi SFOR. Právě z SFOR bylo převedeno 80% původních sil. Počet vojáků však nebyl udržován po celou dobu mise. Krátce po jejím nasazení se začal počet vojáků snižovat. Jedním z největších snížení

³²About EUFOR. *European Union External Action* [online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>

³³WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii*, str. 156.

³⁴About EUFOR. *European Union External Action* [online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>; Berlín Plus je označení pro několik dohod, které byly uzavřeny mezi NATO a EU v roce 2002. Dohody Berlín Plus umožnily spolupráci nejen na humanitárních misích.

³⁵KNAUER, Jannik. 2011. *EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina*. EU Diplomacy Paper No. 7/2011. Brugge: College of Europe, str. 12-14.[online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/33452/2/EDP_7_2011_Knauer.pdf

vojenských kapacit bylo rozhodnutí z roku 2007, kdy byl počet vojáků snížen na 2 500. Rozhodnutí z roku 2010, které ovlivnilo především mandát mise, nemělo na počet vojáků zásadní vliv. Současná úroveň vojenské síly dosahuje počtu zhruba 1 500 vojáků z 21 členských zemí EU a 5 zemí mimo Evropskou unii.³⁶

S postupným vývojem situace v Bosně a Hercegovině se měnil a rozvíjel také mandát mise. Vývoj mandátu lze rozdělit do tří fází. První fáze trvala od prosince 2004 do začátku roku 2007. V tomto období probíhala aplikace počátečního mandátu a stanovených úkolů. Mise se v tomto období čím dál více vyhrazovala proti organizovanému zločinu. Vznikla tak spolupráce policejní mise EUPM a vojenské mise EUFOR Althea v boji proti organizovanému zločinu. Druhá fáze mandátu byla prodloužena od roku 2007 do začátku roku 2010. V tomto období spočíval mandát mise na klíčových úkolech v oblasti vojenství a podpoře místních institucí. Absence vážné hrozby v této době umožnily snížení aktivity mise, avšak politické napětí v Bosně a Hercegovině zároveň vyžadovalo pokračování přítomnosti sil, aby bylo možné zasáhnout, pokud by se situace v zemi zhoršila. Politická nestabilita přetrvávala po celou druhou fázi mandátu. Třetí fáze mandátu nastala v roce 2010 a trvá do současnosti. V tomto období se mise zaměřuje na budování kapacit a organizaci školení na podporu institucí a orgánů Bosny a Hercegoviny, jelikož někteří odborníci a národy se domnívají, že v předchozí fázi mandátu mise EUFOR Althea své vojenské úkoly splnila. Tento nevykonný rozměr reformy bezpečnostního sektoru mise byl přidán k přetrvávajícím výkonným a vojenským úkolům, čímž byl projeven nejdůležitější posun v úkolech mise od jejího nasazení.³⁷

Hlavní cíle mise EUFOR Althea jsou tedy především poskytování budování kapacit a školení ozbrojeným silám Bosny a Hercegoviny, podpora úsilí Bosny a Hercegoviny o zachování bezpečného prostředí v zemi a poskytování podpory celkové globální strategii EU v Bosně a Hercegovině.³⁸ V následující kapitole bude zhodnocen úspěch mise na základě vymezených kritérií.

³⁶KNAUER, Jannik. 2011. *EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina*. EU Diplomacy Paper No. 7/2011. Brugge: College of Europe, str. 14.[online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/33452/2/EDP_7_2011_Knauer.pdf

³⁷Tamtéž.

³⁸EU military operation in Bosnia and Herzegovina (Operation EUFOR ALTHEA). *European Union Common Security and Defence Policy* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/althea-bih/pdf/factsheet_eufor_althea_en.pdf

3. 2. *Hodnocení úspěchu mise na základě vymezených kritérií*

Naplnění mandátu mise

Naplnění mandátu se řadí k interním cílům, kterých EU chtěla v průběhu mise dosáhnout. Základ úspěchu mandátu mise spočívá již v jeho samotné interpretaci. Zdánlivě banální věc se však právě v Bosně a Hercegovině stala v jistých směrech v počátcích mise klíčovou. Problém spočíval v míšení mandátu s mandátem jiné mise. V prvních letech fungování mise EUFOR Althea probíhalo překrývání úkolů této vojenské mise a policejní mise EUPM. Až do roku 2006 se mise EUFOR angažovala proti organizovanému zločinu, což však spadalo pod mandát mise EUPM. Nesprávná interpretace mandátu vznikla ze strany armády, která převzala odpovědnost za plnění některých úkolů spadajících pod policii. Problém krytí více mandátů byl nakonec vyřešen tím, že se mise EUFOR Althea z této oblasti problematiky stáhla, ukončila komunikaci s tamní policií a využívala misi EUPM jako prostředníka.³⁹

Mandát mise EUFOR Althea byl vytvořen v souladu s komplexním přístupem EU, který měl zajistit vytvoření podmínek pro splnění dlouhodobého stabilního a mírového prostředí. Součástí byla taktéž podpora pokroku Bosny a Hercegoviny směrem k integraci do EU. V roce 2012 se mise soustředila na budování kapacit a organizaci školení pro armádní síly Bosny a Hercegoviny pro jejich podporu pokroku směrem k normám NATO. Co se týče splnění úkolu odstrašování a udržení bezpečného prostředí, lze považovat misi za úspěšnou. Každopádně je zapotřebí brát v potaz, že samotná mise již ve svém počátku vstoupila do prostředí, které bylo relativně stabilní a bezpečné díky předešlé misi NATO.⁴⁰ Pozitivní vnímání mandátu tak ovlivňuje skutečnost, že základní principy byly převzaty z mise SFOR.⁴¹

Z pohledu EU nebyl od konce konfliktu v Bosně a Hercegovině naplněn politický a strategický cíl, tedy připravit Bosnu a Hercegovinu na členství v EU. Ačkoliv Bosna a Hercegovina oficiálně požádala o členství v EU v únoru 2016, je ještě

³⁹WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii*, str. 158.

⁴⁰PULKO, Ivana, Meliha MUHERINA a Nina PEJIČ. *Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

⁴¹KNAUER, Jannik. 2011. *EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina*. EU Diplomacy Paper No. 7/2011. Brugge: College of Europe, str. 7-8. [online]. 2016 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/33452/2/EDP_7_2011_Knauer.pdf

dlouhá cesta, která čeká tento stát na možnost cesty do integrace. Dosažení vnitřního cíle tak má blíže k částečnému úspěchu, než k neúspěchu.

Mise měla od počátku dobrou plánovací kapacitu, i když v jejím průběhu byly odhaleny některé mezery a slabiny, které se projeví v provozní kapacitě. Jako problém se ukázal být nedostatek lidské kapacity, která tak bránila efektivnímu shromažďování informací. V provozní kapacitě nastal také problém v nízkém podílu ženských pracovníků či v krátkém rotačním cyklu, který tak bránil navázání kontaktu s místními obyvateli a získáním jejich důvěry. Krátké rotační personální cykly měly také negativní vliv na proces výuky. Lidské provozní kapacity byly slabostí i v širším kontextu. Zúčastněné země neposkytovaly personálu potřebné znalosti a dovednosti.⁴² Kritérium naplnění mandátu mise bych ohodnotila jako spíše úspěšné.

Působení mise na místní obyvatelstvo

Jedním z důležitých kritérií je vnímání mise samotným místním obyvatelstvem a to, jak na ně mise působí. Hlavním problémem, který ovlivňuje obyvatelstvo, jsou vnější bariéry mise, mezi které patří politická struktura, především tamní kultura postižená korupcí. Zatímco mise EUFOR Althea je v Bosně a Hercegovině dá se říci oblíbená mezi bosenským obyvatelstvem, Srbská republika není odhodlána spolupracovat s aktéry EU. Spolupráce se všemi etnickými skupinami je tak velice časově náročná z důvodu nepružných institucionálních struktur. V důsledku výše zmíněných nedostatků může být operace považována pouze za částečně úspěšnou z hlediska její efektivity.

Z analýzy rozhovorů s obyvateli Bosny a Hercegoviny lze usoudit, že přítomnost mise EUFOR Althea považují obecně za potřebnou.⁴³ Mise má dle respondentů potřebný a stabilizující vliv a přispívá k pocitu jejich bezpečnosti. Jistým vlivem na obyvatelstvo je taktéž budování personálních kapacit v bosenské armádě, k čemuž mise taktéž pozitivně přispěla. Dobrá spolupráce mezi misí a tamním obyvatelstvem taktéž nastala v oblasti lidských práv a rovnosti žen a mužů ve společnosti. Na druhou stranu mise také přispěla k určitému negativnímu vývoji. Mise se svým způsobem podílela na umožnění a vytváření určité závislosti na pomoci v institucionálních změnách. EU by

⁴²PULKO, Ivana - MUHERINA, Meliha – PEJIČ, Nina. *Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

⁴³Tamtéž.

však podle obyvatel Bosny a Hercegoviny měla být přísnější na dodržování pravidel vynakládání peněz v Bosně. Tím by místní instituce byly donuceny k provádění změn svépomoci.⁴⁴ Jelikož mise působila na místní obyvatelstvo spíše pozitivně, i z hlediska tohoto kritéria bych misi hodnotila jako spíše úspěšnou.

Schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu

Schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu lze zařadit mezi externí efektivitu. Toto kritérium bere v úvahu účinnost krátkodobého řešení krizí EU s ohledem na střednědobou stabilitu míru a dlouhodobou stabilitu prostředí. Do konce roku 2004, kdy se uskutečnil přechod na misi EUFOR Althea, měla Bosna a Hercegovina stabilizační etapu za sebou a postupovala směrem k integraci do EU. Vztahy mezi stranami konfliktu již byly vylepšeny. I přestože napětí v zemi stále existovalo, jeho intenzita byla definována jako nízká. Vzhledem k tomu, že EUFOR Althea nebyla nasazena v samotné krizi, nýbrž v již relativně stabilním bezpečnostním prostředí, je obtížné analyzovat, do jaké míry byla mise EUFOR Althea důvodem pro prevenci v pokračování a šíření násilí. Jelikož však nedošlo k opakování násilí a operační síly nikdy nebyly požádány o zásah, lze usoudit, že v tomto směru byla mise úspěšná. Je však zapotřebí si uvědomit, že neexistuje žádný přímý důkaz, který by dokazoval příčinný vztah mezi misí EUFOR Althea a snížením výskytu násilí. Misi tak nelze tento úspěch stoprocentně přičíst.⁴⁵ Vzhledem k tomu, že toto kritérium je velice těžké zhodnotit, jelikož mise začala působit v již relativně stabilní oblasti, považuji toto kritérium za ne zcela splněné a misi v tomto ohledu považuji za spíše úspěšnou.

Schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu

Za přítomnosti mise EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině nedošlo k opakování boje podél etnické linie. Operace taktéž dobře funguje s ohledem na úspěchy v oblasti budování již zmíněných kapacit a organizaci školení tamní armády. Cílem mise je vytvoření efektivní domácí armády, která bude schopna podporovat orgány Bosny a Hercegoviny kromě provádění konvenčních vojenských rolí taktéž i v humanitární oblasti. V současné době některé ukazatele podporují myšlenku, že cíle

⁴⁴PULKO, Ivana - MUHERINA, Meliha – PEJIČ, Nina. *Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

⁴⁵Tamtéž.

mandátu v této oblasti byly dosaženy, jelikož jednotky armády Bosny a Hercegoviny se účastní mírové podpory pod vedením NATO a OSN a za posledních deset let se zvýšil počet ročních aktivit armády a podařilo se poskytnout školení více než 6 000 osobám. V současné době se NATO a mise EUFOR Althea snaží koordinovat své úsilí o dosažení obranné reformy, která může oběma organizacím pomoci dosáhnout jejich dlouhodobých cílů v zemi⁴⁶

První rok mise byl vcelku úspěšný a potvrdil skutečnost, že NATO a EU mohou spolupracovat. Mise se projevila nejen v dobrém převzetí sil SFOR, ale také například v boji proti ilegálnímu držení zbraní. Lze říci, že úspěšné bylo i působení mise na podporu místních a mezinárodních policejních sil v boji proti organizovanému zločinu, i když právě tato problematika se mísila s mandátem mise EUPM. Mise EUFOR Althea prozatím dokázala rostoucí ambici EU při provádění větších misí ke zvládnutí krizí a předcházení konfliktů.⁴⁷ Otázkou tak zůstává naplnění politických a strategických cílů obsažených v mandátu. Několik odborníků se domnívá, že i když během mise nedošlo k násilí, hrozby v zemi stále existují a to především společenské povahy. V současné době jsou největším problémem sociálně-ekonomické otázky.⁴⁸

Cílem EUFOR Althea bylo taktéž pomoci při stabilizaci společnosti a vytváření podmínek pro dlouhodobý a udržitelný mír. K tomu bylo zapotřebí mimo jiné budování kapacit, které přispěly k profesionalizaci armády Bosny a Hercegoviny. EUFOR Althea lze považovat za příspěvek konkrétního institucionálního rozvoje tamní armády a schopností pomáhat nastavit podmínky k dosažení etnické integrace. Mise taktéž zlepšila podmínky předcházení konfliktům zejména v oblasti bezpečnosti, lidských práv a genderové rovnosti. EUFOR Althea poměrně úspěšně přispěla k přecházení konfliktům prostřednictvím iniciativy výstupu získaných zkušeností. Mise kladla důraz na analýzu a prezentaci starých problémů, které se v minulosti znovu objevily nebo

⁴⁶PULKO, Ivana - MUHERINA, Meliha – PEJIČ, Nina. *Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

⁴⁷KHOL, Radek. Operace ALTHEA: průběžné hodnocení a další perspektiva misí EU. *Natoaktual.cz: Oficiální portál informačního centra o NATO* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/operace-althea-prubezne-hodnoceni-a-dalsi-perspektiva-misi-eu-pum-na-analyzy.aspx?c=A051219_085838_na_analyzy_m02

⁴⁸PULKO, Ivana - MUHERINA, Meliha – PEJIČ, Nina. *Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

nebyly dostatečně vyřešeny.⁴⁹ Z hlediska tohoto kritéria považují misi EUFOR Althea za úspěšnou.

Pro rekapitulaci hodnocení úspěšnosti mise EUFOR Althea byla sestavena následující tabulka:

Hodnocení úspěchu mise EUFOR Althea				
Kritéria hodnocení úspěchu	Neúspěšná mise	Spíše neúspěšná mise	Spíše úspěšná mise	Úspěšná mise
Naplnění mandátu mise			✓	
Působení mise na místní obyvatelstvo			✓	
Schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu			✓	
Schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu				✓

Tabulka č. 1: Hodnocení úspěchu mise EUFOR Althea

4. EUBAM Moldova-Ukraine

Po rozpadu SSSR došlo k napětí mezi nově vytvořeným státem Moldavskem a Podněsterským regionem, který vyústil ve vojenský konflikt. Od roku 1992 je region Podněsterska de facto autonomní entitou, ačkoliv není uznána podle mezinárodního práva.⁵⁰ Podněsterko se tak stalo sporným územím, které však oficiálně patří Moldavsku.⁵¹

Evropská unie na počátku tohoto století začala čím dál více věnovat svoji pozornost k východní části Evropy. Začala se tak zabývat i tzv. „zmrazeným konfliktem“ v Podněstří, jelikož se předpokládalo, že v nejbližších letech se Moldavsko stane hraniční zemí EU.⁵² Důležitou roli také sehrálo plánované rozšíření EU o desítku

⁴⁹PULKO, Ivana - MUHERINA, Meliha – PEJIČ, Nina. *Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

⁵⁰DOBRESCU, Mădălina. *EU security practices in Eastern Europe: extending European peace or managing risks? Europa-Kolleg Hamburg, Institute for European Integration* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://europa-kolleg-hamburg.de/wp-content/uploads/2015/02/DP_Drobescu.pdf

⁵¹ISACHENKO, Daria. *The EU border mission at work around Transdnistria: a win-win case?.* *Universität Humboldt de Berlin & Universität de Magdeburg* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.fasopo.org/sites/default/files/article_n21.pdf

⁵²POPESCU, Nico. *Unisci DP: The EU and Transnistria.* *Commission of the European Communities* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://revistas.ucm.es/index.php/UNIS/article/viewFile/UNIS0606130247A/28143>

nových členských států v roce 2004, které bylo pro integraci největším plánovaným rozšířením v její historii. V roce 2003 vydala Evropská komise sdělení, které předpokládalo vznik „širší Evropy“. Ta se měla dokázat vypořádat s novými sousedními zeměmi EU, které měly společně s Unií vytvořit zónu přátelského a prosperujícího sousedství, s cílem pomoci prohloubit vzájemné politické vztahy a zvýšit ekonomickou integraci s celkem třinácti státy.⁵³ Tento program dostal později název Evropská politika sousedství, v jejíž první vlně přistoupení bylo Moldavsko a Ukrajina.⁵⁴

Již několik let zůstává trvalé urovnání podněsterského konfliktu nereálným. Konflikt se přenesl do „zamrzlého“ konfliktu, avšak i přesto představuje riziko pro obě země, nebo minimálně pro kraj, ve kterém se území Podněsterska rozkládá. Podněsterská oblast se v průběhu let stala šedou hospodářskou, politickou a bezpečnostní zónou.⁵⁵

Prezidenti Moldavska a Ukrajiny ve společném dopise adresovaném EU požadovali od Unie technickou podporu s cílem vytvořit účinný systém kontroly hranic a to především v části Podněsterska. Po několika jednáních se všechny tři strany rozhodly, že nejlepším způsobem, jak oběma státům pomoci bude zahájení mise s více než 100 evropskými odborníky a celními úředníky.⁵⁶

Mise EUBAM pro pomoc na hranicích Moldavska a Ukrajiny byla zahájena v Oděse 30. listopadu 2005 za přítomnosti Vysokého představitele Javieru Solany

⁵³Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours.. *European Commission* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf

⁵⁴Evropská politika sousedství. *Euroskop* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>

⁵⁵Action Document for European Union Border Assistance Mission to the Republic of Moldova and Ukraine (EUBAM 12) [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/eni_2017_040535_eu_border_assistance_mission_to_moldova_and_ukraine.pdf

⁵⁶Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border. *Centrum Inicjatyw Międzynarodowych* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

a komisařky Benita Ferrero-Waldnerové,⁵⁷ s původním mandátem mise vytvořeným na dvouleté období.⁵⁸

Mise EUBAM Moldova-Ukraine je v současné době jednou z největších civilních operací EU. Mise má díky svému technickému charakteru a dlouhodobé činnosti možnost dosáhnout skutečného pokroku v oblasti spolupráce mezi Moldavskem a Ukrajinou a poskytnout řešení podněsterského problému. Mise demonstruje postavení EU k Podněstersku a dokazuje, že tento nelegální kvazi-stát nikdy neuzná.⁵⁹

4. 1. Mandát a cíle mise

Mise podporuje hraniční kontroly, dodržování celních předpisů, obchodních norem a postupů, tak aby byly splňovány normy Evropské unie a zároveň sloužila potřebám Moldavska a Ukrajiny. Mise pomáhá zlepšovat přeshraniční spolupráci mezi pohraniční stráží, celními orgány a dalšími orgány činnými v trestním řízení. Kromě podpory mezinárodní spolupráce mise také podporuje hospodářský rozvoj a zvyšuje bezpečnost v regionu. Právní základ mise EUBAM Moldova-Ukraine náleží Memorandu o porozumění, které bylo podepsáno Evropskou komisí a vládami Moldavska a Ukrajiny 7. října 2005. Toto memorandum stanovuje mandát mise, její postavení, právní odpovědnost a dobu trvání mise. Mise EUBAM Moldova-Ukraine sice disponuje poradenskou funkcí, které ji udělují určité výsady, avšak výkonnými pravomocemi nikoliv. Mise je především poradním a technickým orgánem pověřeným posílením kapacity pro správu hranic, jak na území Moldavska, tak také Ukrajiny. Podporou komplexního charakteru zajišťuje mise EUBAM Moldova-Ukraine legální cestování a obchod. Dále podporuje převzetí hraničních a celních postupů, které převládají v zemích EU.

Mandát misi dovoluje celou řadu rozmanitých činností, mezi které se řadí například možnost pracovníků mise být přítomni u celních odbavení a hraničních

⁵⁷European Union's Border Mission to Moldova and Ukraine - Declaration by the Presidency of the European Union - Odessa, Ukraine, 30 November 2005. *COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://eubam.org/wp-content/uploads/2015/11/20100902094613546156Presidency_Declaration.pdf

⁵⁸DOBRESCU, Mădălina. EU security practices in Eastern Europe: extending European peace or managing risks?. Europa-Kolleg Hamburg, Institute for European Integration [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://europa-kolleg-hamburg.de/wp-content/uploads/2015/02/DP_Drobescu.pdf

⁵⁹Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border. *Centrum Inicjatyw Międzynarodowych* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

kontrol, přezkoumávat dokumenty a záznamy o hraničních kontrolách, poskytovat pomoc při předcházení pašování osob a zboží, volně se pohybovat na území Moldavska a Ukrajiny, nebo například požádat o přezkoumání a opětovné posouzení jakékoliv již zpracované zásilky zboží.

Cílem mise je přispět k mírovému řešení podněsterského konfliktu, podporovat rozvoj opatření v oblasti budování důvěry v souvislosti s Podněstřím, sbližovat právní předpisy a postupy v oblasti obchodu, dopravy a celnictví. Dále má mise za cíl zajistit plnou realizaci postupu integrované správy hranic mezi Moldavskem a Ukrajinou a pomáhat orgánům těchto dvou zemí účinněji bojovat proti přeshraniční trestné činnosti.⁶⁰

Proškolení pohraniční stráže, které je potřebné pro úspěšné kontrolování hranic a je jedním z bodů mandátu, probíhalo ve třech pilířích. První pilíř byl postaven na odborném školení, které bylo pořádáno pracovníky mise či externími odborníky. Druhý pilíř obsahoval OTJ (on the job), v praxi tak pracovníci mise pomáhali pohraniční stráži přímo v terénu. Poslední pilíř proškolení pohraniční stráže probíhal v rámci tzv. BOMMOLUK 1, což znamenalo především pomoc technického charakteru.⁶¹

Poradní výbor mise EUBAM, který se v polovině minulého roku sešel, souhlasil s vytvořením nové fáze mise a to od prosince 2017. Tato nová fáze by měla být zaměřena na podporu technických opatření a budování důvěry mezi Kišiněvem a Tiraspolem v boji proti přeshraniční trestné činnosti. Fáze bude doprovázena mandátem, který bude platit do listopadu 2020 a který bude více orientován na výsledky. Všechny zainteresované strany se shodly, že mise by měla pokračovat v monitorování situace na hranicích mezi Moldavskem a Ukrajinou.⁶²

⁶⁰Who we are? *Eubam Moldova-Ukraine* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://eubam.org/who-we-are/>

⁶¹European Union border assistance mission to Moldova and Ukraine. Annual report 2005/2006.

⁶²EUBAM Advisory Board agreed on the extension of the Mission's mandate. *Eubam Moldova-Ukraine* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://eubam.org/newsroom/eubam-advisory-board-agreed-on-the-extension-of-the-mission-s-mandate/>

4. 2. Hodnocení úspěchu mise na základě vymezených kritérií

Naplnění mandátu mise

Řada expertů se shoduje, že mise EUBAM Moldova-Ukraine účinně vykonává svůj mandát, jelikož výsledky mise jsou hmatatelné. Spolupráce mezi Moldavskem a Ukrajinou se zlepšila, byla zavedena řada zákonů a postupů na zavádění pohraniční služby a snížení počtu pašování přes hranice je taktéž působivé. Mise dokonce i naplnila mandát v ohledu na nejcitlivější a nejsložitější úkol mise a to dosáhnout dobrých výsledků při poskytování podpory při budování důvěry v otázkách Podněstří. Mandát byl naplněn taktéž v oblasti řešení praktických problémů souvisejících s pohraničními postupy, řízením hranic a infrastruktury v Moldavsku a na Ukrajině. O zcela úspěšném naplnění mandátu mise se však hovořit nedá, jelikož je velice nepravděpodobné, že každá mise bude účinná ve všech svých bodech mandátu, ať už je plánována sebepečlivěji. Boj mise proti korupci je zaměřen na dlouhodobé výsledky, avšak současný základní rámec mise při boji proti korupci není dostatečný. Pokud by mise EUBAM Moldova-Ukraine měla naplnit v tomto ohledu svůj mandát, musela by se činnost protikorupčních opatření zcela změnit.⁶³

Z politického hlediska je naplnění mandátu mise považováno za smíšené. I když jsou některé úspěchy viditelné (například oslabení režimu v Tiraspolu díky přísnější kontrole hranic), lze vidět, že kvazi-stát i přesto může fungovat. Kvůli mocným a zámožným ruským podporovatelům Podněsterska nejsou iniciativy mise EUBAM na tomto území příliš důvěryhodné.⁶⁴ Z toho důvodu lze misi z hlediska naplnění mandátu mise považovat pouze za spíše úspěšnou.

Působení mise na místní obyvatelstvo

Zmrazený podněsterský konflikt nelze považovat za typickou hrozbu pro místní obyvatelstvo, avšak trestná činnost, která je právě pro hranice mezi Moldavskem a Ukrajinou typická s bezpečností místního obyvatelstva souvisí. Snížení pašování přes

⁶³Evaluation of the European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine (EUBAM). *Eubam Moldova-Ukraine* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://eubam.org/newsroom/eubam-advisory-board-agreed-on-the-extension-of-the-mission-s-mandate/>

⁶⁴Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border. *Centrum Inicjatyw Międzynarodowych* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

hranice a snížení celkové trestné činnosti lze považovat za úspěšný dopad mise na místní obyvatelstvo.

Mise taktéž působí na obyvatelstvo z hlediska zrychlení kontrol na hranicích. Cestující a obchodníci, kteří používají hraniční přechod mezi Moldavskem a Ukrajinou čeká brzy snížení front a čekací doby na hranicích. Mise EUBAM společně s projektem IOM a migrační agenturou OSN spustila modernizaci hraničních přechodů. Urychlení kontrol na vybraných hraničních přechodech je taktéž důležité například pro obchodníky přepravující obilí pro vývoz z Moldavska.⁶⁵ Hodnocení mise v rámci tohoto kritéria považují jako úspěšné.

Schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu

V mandátu mise byl taktéž ukotven cíl mise pomoci při uklidnění násilí a trestné činnosti v Podněsterské oblasti. U mise EUBAM Moldova-Ukraine se předpokládalo, že v oblasti pomůže posílením kontroly hranic v Moldavsku a na Ukrajině, čímž se sníží možné bezpečnostní hrozby pocházející z tohoto regionu. Za několik let fungování mise se v tomto směru nedokázalo významného pokroku. Naopak se odborníci domnívají, že se mise spíše neúmyslně stala nástrojem podporující status quo, než že by dosáhla k řešení konfliktu. Tímto způsobem se projevily špatně navržené až protichůdné politiky EU ve východní Evropě, stejně jako chybný způsob řešení konfliktu a obtížná situace v terénu.⁶⁶

Zmrazený konflikt v Podněstersku, jehož nezákonné orgány jsou podporovány ruskou stranou, je považován za jediný důležitý důvod nestability, korupce a organizovaného zločinu v regionu. EU je přesvědčena, že tento problém nelze vyřešit silnou nebo donucovacími prostředky, ale pouze dlouhotrvající přítomností pracovníků mise. Jen to považuje Unie za způsob, který může mít dlouhodobý dopad na schopnost uklidnit násilí v místě zmrazeného konfliktu. Někteří odborníci kritizují postup mise EU v oblasti z důvodu nedostatečné politické podpory ze strany členských států. Taktéž je kritizován nedostatečný počet personálu, který by měl být kvantitativně rozšířen tak,

⁶⁵Three Million to Benefit from Modernized Ukraine-Moldova Border. *International organization for migration* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <https://www.iom.int/news/three-million-benefit-modernized-ukraine-moldova-border>

⁶⁶DOBRESCU, Mădălina. EU security practices in Eastern Europe: extending European peace or managing risks? *Europa-Kolleg Hamburg, Institute for European Integration* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://europa-kolleg-hamburg.de/wp-content/uploads/2015/02/DP_Drobescu.pdf

aby zvládal poskytovat školení, pomoc a ochranu na hranici.⁶⁷ Mise EUBAM Moldova-Ukraine se úspěšně zaměřila spíše na problémy technické povahy. To jak mise pomohla k politickému řešení podněsterského konfliktu, je však sporné. I když podněsterský režim ztratil část svých nezákonných příjmů, není příliš ochotný zapojit se do jednání o řešení konfliktu. Místo toho se dále spoléhá na velkorysost Ruska, které mu poskytuje půjčky a investice. Podněsterský konflikt je sice označován jako zmrazený, avšak žádné účinné kroky, které by zajistily, že již nenastane jeho evoluce, nebyly učiněny.⁶⁸

Jak by vyřešení konfliktu mělo vypadat tak zůstává nevyjasněnou otázkou. Působení mise na tento cíl je pouze nepřímé a nejasné. Nelegální pašování mělo být omezeno tím, že ukrajinské úřady neměly vpustit do země zboží, které nedisponuje potřebnými moldavskými dokumenty. To zkomplikovalo vývoz z Podněsterska, na což vedení tohoto území reagovalo relativně ostře. Podněstersko samo omezilo dovoz na své území, díky čemuž vytvořilo dojem nepřátelské blokády a ještě více u obyvatelstva podpořilo myšlenku nezávislosti.⁶⁹

Schopnost mise EUBAM pomoci při schopnosti řešení problému v Podněstří považuji za doposud neúspěšné.

Schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu

Dosavadní zprávy o výsledcích mise naznačují, že misi EUBAM Moldova-Ukraine lze doposud považovat za modelovou misi svého druhu. Společné operace hraniční kontroly prováděné ukrajinskými, moldavskými a evropskými důstojníky poskytly mnohdy důkaz, že přítomnost mise v oblasti je důležitá a je vidět značný rozdíl. Nový závažnější konflikt v místě působení mise nevznikl, avšak problémem i nadále zůstává doposud nevyřešený zamrznutý konflikt v Podněsterské oblasti. Z toho důvodu hodnotím toto kritérium jako spíše úspěšné.⁷⁰

⁶⁷Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border. *Centrum Inicjatyw Międzynarodowych* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

⁶⁸KEOHANE, Daniel. 2009. "EUFOR ALTHEA (Bosnia and Herzegovina)." In: *European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009)*. Eds. Giovanni Grevi, Damien Helly and Daniel Keohane. Paris: EU Institute for Security Studies, str. 88. [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/ESDP_10-web_0.pdf

⁶⁹ISACHENKO, Daria. The EU border mission at work around Transdnistria: a win-win case?. *Universität Humboldt de Berlin & Universität de Magdeburg* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://www.fasopo.org/sites/default/files/article_n21.pdf

⁷⁰Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border. *Centrum Inicjatyw Międzynarodowych* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

Pro shrnutí hodnocení úspěšnosti mise EUFOR Althea byla sestavena následující tabulka:

Hodnocení úspěchu mise EUBAM Moldova-Ukraine				
Kritéria hodnocení úspěchu	Neúspěšná mise	Spíše neúspěšná mise	Spíše úspěšná mise	Úspěšná mise
Naplnění mandátu mise			✓	
Působení mise na místní obyvatelstvo				✓
Schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu	✓			
Schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu			✓	

Tabulka č. 2: Hodnocení úspěchu mise EUBAM Moldova-Ukraine

5. Srovnání civilní mise EUBAM a vojenské operace EUFOR

V této závěrečné části bakalářské práce bude nejdříve pojednáváno o výhodách a nevýhodách civilních misí a vojenských operací obecně, na což bude navázáno srovnáním výhod a nevýhod civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine a vojenské operace EUFOR Althea.

Civilní misi lze všeobecně považovat za flexibilní, což je také její největší předností. Civilní mise mohou být měněny a upravovány v souladu s jejich měnícími se potřebami. Velkou jejich výhodou je taktéž rychlost jejího nasazení, čímž se v mnoha případech podchytí včasnost zahájení mise a implementace jejího mandátu. Důležitou roli zde hraje taktéž politický vliv, kterým v rámci mise disponují členské státy. Tím, že je mise složena z více států, disponuje mise větší důvěryhodností vůči jejímu příjemci. Důvěru v civilní misi taktéž vytváří rozmístění aktivních expertních pracovníků přímo do míst konfliktu. Civilní mise však samozřejmě nedisponují jen silnými stránkami, avšak i těmi slabými. Značnou a zároveň největší nevýhodou civilní mise je její nedostatečný počet pracovníků. Civilní mise musí plnit řadu rozmanitých úkolů, na které současný počet pracovníků ani zdaleka nestačí. V současné době se tak řeší otázka, zda bude lepší, když EU nasadí do civilních misí více personálu a počet tak bude maximalizován i na úkor kvality jejich odvedené práce, nebo zda budou pracovníci soustředěni v menších počtech tak, aby byli aktivně zaměřeni na konkrétní činnosti. Dalším problémem civilní mise je otázka, zda by měla být použita jako neodkladná reakce na probíhající krizi, nebo zda by se měla zabývat dlouhodobými příčinami a důsledky konfliktů a krizí. Problémem civilní mise je taktéž jejich míra

relevance. Mnoho odborníků poukazuje na problémy civilních misí při provádění mandátu, který často zasahuje do vnitřních záležitostí státu. Příkladem může být migrace obyvatel z konfliktních oblastí, při které zásah civilní mise EU nemusí být vždy vítán. Výzvou EU tak zůstává nalezení správné rovnováhy mezi prováděním potřebných opatření k vlastní bezpečnosti EU a uspokojování potřeb států, ve kterých civilní mise zasahují. Závěrem bych ráda dodala, že obecně dostávají civilní mise EU jen malou pozornost ze strany členských států. Jen někteří členové EU mají skutečný zájem a poskytují personál, který má odborné znalosti v dané problematice. To má za důsledek, že v civilních misích je obsazena přibližně jen třetina všech pracovních míst.⁷¹

Pravděpodobně největší výhodou vojenské operace je při dobře provedené implementaci mandátu zajištění bezpečnosti v okolí Evropské unie. To se však stává nepodstatným argumentem v případě, kdy vojenská mise EU nezasahuje v geografické blízkosti svého území. Hlavním problémem u vojenské operace EU je její logistika. V rámci logistiky vojenské operace hraje důležitou roli to, zda si vůbec místo konfliktu samo od sebe žádá přítomnost vojenské operace, vzdálenost (tedy geografická poloha místa, kde se konflikt odehrává) a časová náročnost, jakou si řešení daného konfliktu žádá. Tou největší výzvou pro EU je v rámci vojenské operace poskytnout efektivně a vhodně taktické a strategické prostředky v co nejkratším čase.⁷² Další nevýhodou (která ale může být například euroskeptiky vnímána jako výhoda) je postavení vojenské operace na dobrovolné bázi.⁷³ S tím souvisí i její financování, jelikož valnou většinu nákladů na vojenskou misi musí uhradit jednotlivé členské státy, které se mise účastní.⁷⁴

Z teoretického hlediska byly výše nastíněny výhody a nevýhody civilní mise a vojenské operace. Nyní bych ráda srovnala praktické výhody a nevýhody civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine a vojenské operace EUFOR Althea. Jako základní rozdíl

⁷¹TARDY, Thierry. Civilian CSDP: what next? *European Union Institute for Security Studies (EUISS)* [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_32_Civilian_CSDP.pdf

⁷²MAJOR, Claudia a Eva STRICKMANN. You can not always get what you want - Logistical Challenges in EU Military Operations [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/AP_Major_2011_Logistics_in_EU_Operations_ks.pdf

⁷³KEOHANE, Daniel. EU Military Cooperation and National Defense [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.gmfus.org/publications/eu-military-cooperation-and-national-defense>

⁷⁴MAJOR, Claudia a Eva STRICKMANN. You can not always get what you want - Logistical Challenges in EU Military Operations [online]. [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/AP_Major_2011_Logistics_in_EU_Operations_ks.pdf

mezi těmito dvěma případovými studii vidím výhodu vojenské operace v tom, že začala působit již v relativně klidném bezpečnostním prostředí. Nejhorší částí konfliktu v Bosně a Hercegovině si prošla tehdy fungující mise Severoatlantické aliance a operaci EUFOR Althea ponechala téměř bezkonfliktní prostředí, ve kterém mohla začít působit. Vojenská operace tak mohla navázat na již předešlé úspěchy a plány mise NATO. Oproti tomu civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine začala působit v místě konfliktu bez jakékoliv dřívější pomoci, jako tomu bylo v Bosně a Hercegovině. Tím to měla civilní mise daleko složitější. Zatímco v Bosně a Hercegovině již bylo místní obyvatelstvo zvyklé na přítomnost pracovníků operace a pouhá „záměna“ za pracovníky z jiné organizace tak neměla na jejich vnímání větší vliv, v Moldavsku a na Ukrajině nebylo obyvatelstvo na přítomnost zahraničních pracovníků navyklé a museli tak navzájem postupně budovat zcela nové vztahy.

Dalším důležitým aspektem ve srovnání je vyřešení, či alespoň stabilizace tamních konfliktů. Jelikož mise EUBAM Moldova-Ukraine v oblasti naplnění mandátu co se týče vyřešení konfliktu lze říci, že zcela selhala, EUFOR Althea jej již měla, jak již bylo zmíněno výše téměř vyřešený. V tom taktéž vidím výhodu vojenské operace EUFOR oproti civilní misi EUBAM. Výhodu civilní mise EUBAM oproti vojenské operaci však lze nalézt v tom, že se nejedná o ozbrojené složky, ale pouze experty z dané problematiky. Obyvatelstvo tak vnímá takovéto pracovníky mise daleko lépe, než ozbrojené složky a dochází tak k daleko lepší a rychlejší spolupráci.

Co se týče mandátu, zde rozdílné výhody či nevýhody neshledávám. Z mého pohledu záleží vždy na konkrétním plánování misí a šikovnosti stanovení mandátu. Nezáleží tak, zda se jedná o misi civilní či vojenskou operaci.

Závěr

Evropská unie disponuje mnoha nástroji, kterými může realizovat svoji vlastní bezpečnostní politiku. Nedílnou součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU jsou také mise, které vysílá do míst konfliktů. Evropská unie rozlišuje několik druhů misí, avšak značná část bakalářské práce se věnovala dvěma případovým studiím – vojenské operaci EUFOR Althea a civilní misi EUBAM Moldova-Ukraine. Při spuštění vojenské operace EUFOR v Bosně a Hercegovině nedisponovala EU v této oblasti mnohými zkušenostmi a tak značnou část převzala od NATO. Evropská unie v tomto případě prokázala svoji schopnost navázat na činnost NATO a dosáhnout dobrých výsledků. Civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine začala naopak působit v oblasti, ve které dříve podobná mise nepůsobila. I přesto však dokázala relativně dobře sestavit svůj mandát a následně jej v oblasti svého působení implementovat.

Pro hodnocení obou misí byla vybrána čtyři kritéria, podle kterých byla EUFOR Althea a EUBAM Moldova-Ukraine hodnocena předem stanovenou stupnicí. Prvním kritériem bylo naplnění mandátu mise. V obou případových studiích bylo toto kritérium hodnoceno jako spíše úspěšné. Zatímco mise EUBAM Moldova-Ukraine nenaplnila svůj mandát především v oblasti vyřešení Podněsterského zmrazeného konfliktu, v případě EUFOR Althea byla prvotním problémem špatná interpretace samotného mandátu. Jako druhé kritérium hodnocení bylo použito působení mise na místní obyvatelstvo. EUBAM Moldova-Ukraine je místním obyvatelstvem vnímána pozitivně a tak mohlo být v tomto případě kritérium vyhodnoceno jako úspěšné. U EUFOR Althea záleží její vnímání místním obyvatelstvem na etnické skupině, ke které obyvatelstvo náleží. Obecně je však považována spíše za potřebnou a tak byla v tomto ohledu vyhodnocena jako spíše úspěšná. Třetím kritériem byla schopnost mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu. Zde lze považovat civilní misi EUBAM Moldova-Ukraine za selhání. Mise k vyřešení podněsterského konfliktu doposud výrazně nepomohla a tak je kritérium schopnosti mise pomoci při uklidnění násilí v místě konfliktu vyhodnoceno jako neúspěšné. Co se týče operace EUFOR Althea, napětí v Bosně a Hercegovině sice stále existuje, avšak již jen v minimální míře. Zde je však zapotřebí připomenout, že samotná operace začala působit až v relativně stabilním prostředí. Z toho důvodu, že operační síly EUFOR Althea nebyly nikdy požádány o zásah tak bylo toto kritérium vyhodnoceno jako spíše úspěšné. Poslední stanové

kritérium hodnotilo schopnost mise zamezit opětovnému konfliktu. EUBAM Moldova-Ukraine byla v tomto směru vyhodnocena jako spíše úspěšná mise především z toho důvodu, že od vypuknutí konfliktu v Podněstersku žádný větší konflikt znovu nenastal. Problém však činí stále nevyřešený zmrazený konflikt. Taktéž i v Bosně a Hercegovině za přítomnosti operace EU nevyvstal žádný nový konflikt na etnických hranicích. Rozdíl je však v tom, že EUFOR Althea přispívala k předcházení konfliktům prostřednictvím analýzy starých problémů, ze kterých se postupně učila.

V úvodu bakalářské práce byla položena otázka, zda mají civilní mise a vojenské operace vedené Evropskou unií stejné slabiny i silné stránky. Při srovnání výhod a nevýhod případových studií, tedy vojenské operace EUFOR Althea a civilní mise EUBAM Moldova-Ukraine, jsem dospěla k závěru, že nikoliv. Civilní mise obsazená experty a neozbrojenými složkami jako je tomu u vojenské operace značí pro civilní mise z hlediska vnímání místním obyvatelstvem velkou výhodu, na druhou stranu ozbrojené složky vojenských operací si dokáží mezi místním obyvatelstvem vydobýt daleko větší respekt. Vojenské operace zajišťují bezpečnost Evropské unie, pokud probíhají v bezprostřední geografické blízkosti, avšak i civilní mise zpravidla disponují cílem zajistit Unii bezpečnost a stabilitu. Jak civilní mise, tak vojenské operace jsou velice specifické a jejich silné a slabé stránky závisí na kontextu mise, nikoliv na tom, zda se jedná o misi civilní či vojenskou operaci a docházím tedy k závěru, že jejich slabiny i silné stránky, jsou v mnoha případech zcela odlišné.

Summary

The European Union has many tools to implement its own security policy. An integral part of the Common Foreign and Security Policy of the EU are also missions which are sent to the places of conflict. The European Union distinguishes several types of missions, but a significant part of the bachelor thesis deals with two case studies - EUFOR Althea military operation and the EUBAM Moldova-Ukraine civilian mission. At the start of the EUFOR military operation in Bosnia and Herzegovina, the EU did not have much experience in this area and so much of it was taken over from NATO. In this case, the European Union demonstrated its ability to build on NATO's work and achieve good results. On the contrary, civilian operation EUBAM Moldova-Ukraine began to operate in an area where such a mission did not work. Even though, mission managed to compose its mandate relatively well and then implement it in its area of work.

For the evaluation of both missions four criterias were selected, according to which EUFOR Althea and EUBAM Moldova-Ukraine were assessed on a predetermined scale. The first criterion was the fulfillment of the mission's mandate. In both cases, this criterion was considered to be rather successful. While EUBAM Moldova-Ukraine failed to fulfill its mandate mainly in conflict resolution with the Transnistrian conflict, in the case of EUFOR Althea the primary problem was the poor interpretation of the mandate itself. As a second criterion of evaluation, the impact of the mission on the local population was used. EUBAM Moldova-Ukraine was positively perceived by the local population and can be evaluated as successful in this case. EUFOR Althea depends on its perception by the local population in the ethnic group of the population. In general, however, it is considered to be rather necessary and has therefore been judged to be rather successful. The third criterion was the ability to help alleviate violence at the conflict site. In this case, EUBAM Moldova-Ukraine civilian mission can be considered as a failure. The mission to solve the Transnistrian conflict has not yet significantly helped and the criterion of the ability to help resolve violence at the conflict site has been found to be unsuccessful. As for EUFOR Althea, tensions in Bosnia and Herzegovina still exist, but only to a minimum level. However, it should be remembered that the operation itself began to operate in a relatively stable environment. Because the EUFOR Althea Operational Force has never been requested to intervene, these criteria have been judged to be rather successful. The last set up

criterion evaluated the mission's ability to prevent recurring conflict. EUBAM Moldova-Ukraine has been rated as a mostly successful mission in this respect, mainly because there has been no major conflict since the outbreak of the Transnistrian conflict. The problem, however, is still unresolved frozen conflict. In Bosnia and Herzegovina, in the presence of the EU operation, no new conflict arose on ethnic frontiers. However, the difference is that EUFOR Althea has contributed to conflict prevention by analyzing the old problems from which it has been learning.

In the introduction to the bachelor thesis, questions were asked whether the civilian missions and military operations conducted by the European Union had the same weaknesses and strengths. When comparing the advantages and disadvantages of EUFOR Althea and the EUBAM Moldova-Ukraine civilian mission, I came to the conclusion that they did not. Civilian missions and military operations are very specific in many ways, and the mere fact that civilian missions are occupied by experts and not by armed forces, as in the case of a military operation, is a great advantage for civilian missions in terms of perception by the local population. On the other hand, military operations secure the European Union if they are in the immediate geographical vicinity. My conclusion is that both military operations and civilian missions have their weaknesses and shady sites, which in many cases are quite different.

Použitá literatura

Knižní publikace:

Petr Fiala – Markéta Pitrová, *Evropská unie* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009), 803 str.

Michael Merlingen, *EU security policy: what it is, how it works, why it matters* (Lynne Rienner Publishers, 2011), 283 str.

Tomáš Weiss, *Role policie a armády v Evropské unii* (Praha: Karolinum, 2014), 264 str.
Martin Reichard, *The EU-NATO Relationship: A Legal and Political Perspective* (2006), 428 str.

Internetové články:

„What are the different types of missions?“, Entri in control, citováno 4. 5. 2018.
Dostupné z: <http://in-control.entriforccm.eu/chapters/chapter-1/different-types-of-missions/>

„Perspectives on evaluating peacekeeping missions.“ Daniel Druckman – Paul Stem, The International Journal of Peace studies, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

„A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission.“, Darya Pushkina, The International Journal of Peace studies, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

„Perspectives on evaluating peacekeeping missions“, The International Journal of Peace studies, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

„Smlouva o EU“, EUR-Lex, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

„EUFOR ALTHEA (Bosnia and Herzegovina): European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009)“, Daniel Keohane, EU Institute for Security Studies, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/ESDP_10-web_0.pdf

„Bezpečnostní a obranná politika“, Euroskop, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

<https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>

„17 zahraničních misí EU: Přehled a podrobnosti“, Ladislav Havelka, Euroskop, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

<https://www.euroskop.cz/9005/26057/clanek/17-zahranicnich-misi-eu-prehled-a-podrobnosti/>

„EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina: EU Diplomacy Paper No. 7/2011“, Jannik Knauer, College of Europe, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

http://aei.pitt.edu/33452/2/EDP_7_2011_Knauer.pdf

„About EUFOR“, European Union External Action, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

<http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>

„Rozhodnutí Rady o zahájení vojenské operace Evropské unie v Bosně a Hercegovině“, Rada Evropské unie, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2014602%202004%20INIT>

„EU military operation in Bosnia and Herzegovina (Operation EUFOR ALTHEA)“, European Union Common Security and Defence Policy, citováno 4. 5. 2018.

Dostupné z: http://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/althea-bih/pdf/factsheet_eufor_althea_en.pdf

„Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina“, Ivana Pulko - Meliha Muherina - Nina Pejič, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z:

http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

„Operace ALTHEA: průběžné hodnocení a další perspektiva misí EU“, Radek Khol, Oficiální portál informačního centra o NATO, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/operace-althea-prubezne-hodnoceni-a-dalsi-perspektiva-misi-eu-pum-/na_analyzy.aspx?c=A051219_085838_na_analyzy_m02

„EU security practices in Eastern Europe: extending European peace or managing risks?“, Mădălina Dobrescu, Europa-Kolleg Hamburg - Institute for European Integration, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: https://europa-kolleg-hamburg.de/wp-content/uploads/2015/02/DP_Dobrescu.pdf

„The EU border mission at work around Transdnistria: a win-win case?“, Daria Isachenko, Université Humboldt de Berlin & Université de Magdeburg, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://www.fasopo.org/sites/default/files/article_n21.pdf

„Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours“, European Commission, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf

„Evropská politika sousedství“, Euroskop, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>

„Action Document for European Union Border Assistance Mission to the Republic of Moldova and Ukraine (EUBAM 12)“, Evropská komise, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/eni_2017_040535_eu_border_assistance_mission_to_moldova_and_ukraine.pdf

„Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border“, Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

„European Union’s Border Mission to Moldova and Ukraine - Declaration by the Presidency of the European Union, Council of the European Union, citováno 4. 5. 2018.

Dostupné z: http://eubam.org/wp-content/uploads/2015/11/20100902094613546156Presidency_Declaration.pdf

„Who we are?“, Eubam Moldova-Ukraine, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <http://eubam.org/who-we-are/>

„Annual report 2005/2006“, European Union border assistance mission to Moldova and Ukraine, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <http://eubam.org/wp-content/uploads/2007/06/EUBAM-Annual-Report-200506-ENG.pdf>

„EUBAM Advisory Board agreed on the extension of the Mission’s mandate“, Eubam Moldova-Ukraine, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <http://eubam.org/newsroom/eubam-advisory-board-agreed-on-the-extension-of-the-mission-s-mandate/>

„Evaluation of the European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine (EUBAM)“, Eubam Moldova-Ukraine, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <http://eubam.org/newsroom/eubam-advisory-board-agreed-on-the-extension-of-the-mission-s-mandate/>

„Civilian CSDP: what next?“, Thierry Tardy, European Union Institute for Security Studies (EUISS), citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_32_Civilian_CSDP.pdf

„You can not always get what you want - Logistical Challenges in EU Military Operations“, Claudia Major - Eva Strickmann, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/AP_Major_2011_Logistics_in_EU_Operations_ks.pdf

„EU Military Cooperation and National Defense“, Daniel Keohane, The German Marshall Fund of the United States, citováno 4. 5. 2018. Dostupné z: <http://www.gmfus.org/publications/eu-military-cooperation-and-national-defense>

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno: Klára Jílková
E-mail: jilkova.klara@centrum.cz
Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce: 4., 2016/2017
Semestr a školní rok ukončení práce: 6., 2017/2018
Vedoucí bakalářského semináře: doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.
Vedoucí práce: doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.
Název práce: Hodnocení úspěchu misí EUBAM a EUFOR
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Práce se zabývá misí EUBAM působící na hranici Moldavska a Ukrajiny a misí EUFOR v Bosně a Hercegovině. Tyto mise jsou provedené Evropskou unií v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Na začátku práce jsou vymezena kritéria hodnocení úspěchu misí a stupnice jejich hodnocení. Druhá kapitola je věnována Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU. Třetí kapitola se již zabývá první případovou studií, kterou je mise EUBAM Moldova-Ukraine. Kapitola je zaměřena na stručný popis mise, její cíle a mandát a především na její analýzu a hodnocení mise podle vybraných kritérií. Čtvrtá kapitola pojednává o druhé případové studii, misí EUFOR Althea. Struktura kapitoly je totožná, jako v předchozí kapitole. V poslední kapitole je srovnána civilní mise EUBAM a vojenská operace EUFOR a to především jejich pozitivní a stinné stránky.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Téma bakalářské práce zůstalo od zadání projektu stejné.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): ÚVOD 1. VYMEZENÍ KRITÉRIÍ HODNOCENÍ ÚSPĚCHU MISE 2. SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA EU 2. 1. ZALOŽENÍ SPOLEČNÉ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY 2. 2. EVROPSKÁ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA 2. 3. MISE EU 3. EUFOR ALTHEA 3. 1. MANDÁT A CÍLE MISE 3. 2. HODNOCENÍ ÚSPĚCHU MISE NA ZÁKLADĚ VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ 4. EUBAM MOLDOVA-UKRAINE 4. 1. MANDÁT A CÍLE MISE 4. 2. HODNOCENÍ ÚSPĚCHU MISE NA ZÁKLADĚ VYMEZENÝCH KRITÉRIÍ 5. SROVNÁNÍ CIVILNÍ MISE EUBAM A VOJENSKÉ OPERACE EUFOR ZÁVĚR SUMMARY

POUŽITÁ LITERATURA

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

PUSHKINA, Darya. A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission. The International Journal of Peace studies [online].

Keohane, Daniel. 2009. "EUFOR ALTHEA (Bosnia and Herzegovina)." In: European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009). Eds. Giovanni Grevi, Damien Helly and Daniel Keohane. Paris: EU Institute for Security Studies, online: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_10-web.pdf

Knauer, Jannik. 2011. EUFOR Althea: Appraisal and Future Perspectives of the EU's Former Flagship Operation in Bosnia and Herzegovina. EU Diplomacy Paper No. 7/2011. Brugge: College of Europe, online: http://aei.pitt.edu/33452/2/EDP_7_2011_Knauer.pdf

Popescu, Nicu. 2005. EU in Moldova – Settling conflicts in the neighbourhood. Occasional Paper No. 60. Paris: EU Institute for Security Studies, online: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ60.pdf>

MERLINGEN, Michael. EU security policy: what it is, how it works, why it matters. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers, 2012. ISBN 9781588267740

Perspectives on evaluating peacekeeping missions. The International Journal of Peace studies, online: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol4_1/druckman.htm

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. Evropská unie. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.

PULKO, Ivana, Meliha MUHERINA a Nina PEJIČ. Analysing the effectiveness of EUFOR Althea operation in Bosnia and Herzegovina, online: http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/CEP_Slovenia_052017_ENG.pdf

Evaluation of the European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine (EUBAM). Eubam Moldova-Ukraine, online: <http://eubam.org/newsroom/eubam-advisory-board-agreed-on-the-extension-of-the-mission-s-mandate/>

Essential assistance? Operation EUBAM Moldova/Ukraine and its impact on the management of the fragile border. Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, online: http://blog.centruminicjatyw.org/2013/01/eubam_cii-petersberg-series/

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Seznam příloh

Příloha č. 1: Hodnocení úspěchu mise EUFOR Althea (tabulka)

Příloha č. 2: Hodnocení úspěchu mise EUBAM Moldova-Ukraine (tabulka)